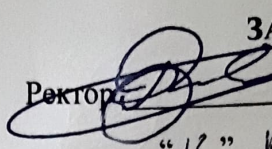

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Юрія Федьковича
Навчально-науковий інститут фізико-технічних та комп'ютерних наук

Кафедра інформаційних технологій та комп'ютерної фізики

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Руслан БІЛОСКУРСЬКИЙ
"12" квітня 2025 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ
на навчання за рівнем вищої освіти магістр

галузь знань А Освіта

спеціальність А4.08 - Середня освіта (фізика та астрономія)

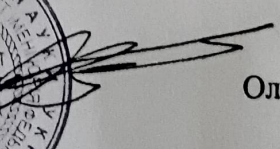
освітньо-професійна програма

«Середня освіта (Фізика, астрономія, інформатика)»

Схвалено Вченою радою навчально-наукового
інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук
Протокол № 7 від „18” квітня 2025 р.

Голова Вченої ради

 Олег АНГЕЛЬСЬКИЙ

Чернівці 2025

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ВСТУПНИКІВ
на навчання за рівнем вищої освіти магістр
спеціальність А4.08 Середня освіта (фізика та астрономія)
освітньо-професійна програма
«Середня освіта: фізика, астрономія, інформатика»

Механіка

1. Вектори середньої швидкості та прискорення. Їх координатне та векторне представлення. Нормальне і тангенційне прискорення. Вектор повного прискорення.
2. Закони Ньютона, їх узагальнення. Інтерпретація III закону Ньютона у випадку рухомих зарядів. Границі застосування класичної механіки.
3. Закон всесвітнього тяжіння у векторній формі. Напруженість і потенціал гравітаційного поля. Рух тіл в полі тяжіння. Закони Кеплера.
4. Закони збереження в механіці.
5. Неінерціальні системи відліку. Сили інерції, які діють на рухомі і нерухомі тіла в неінерціальних системах відліку, які рухаються поступально і обертаються.
6. Момент сили, момент імпульсу, момент інерції. Основне рівняння динаміки обертового руху тіла навколо осі.
7. Гармонічні коливання. Рівняння гармонічних коливань. Частота власних коливань. Повна енергія гармонічних коливань.
8. Постулати спеціальної теорії відносності. Перетворення Лорентца. Кінематичні наслідки з перетворень Лорентца.
9. Основи релятивістської динаміки. Релятивістське рівняння руху. Робота сили в релятивістському випадку. Взаємозв'язок маси і енергії.
10. Рух рідин і газів. Рівняння неперервності. Рівняння Бернуллі як закон збереження енергії в гідродинаміці.

Молекулярна фізика

1. Розподіл молекул газу за швидкостями, поняття функції розподілу. Розподіл Максвелла та його основні властивості.
2. Основні положення кінетичної теорії газів. Обчислення тиску газів за кінетичною теорією. Закони ідеального газу.
3. Газ у полі сили тяжіння. Барометрична формула. Розподіл Больцмана.
4. Перше начало термодинаміки. Поняття функції стану і функціоналу. Робота газу при різних процесах.
5. Цикл Карно. Розрахунок коефіцієнта корисної дії теплової машини, яка працює за циклом Карно. Поняття ентропії системи та розрахунок її зміни при різних процесах. Фізична суть ентропії.
6. Рівняння стану реального газу. Ізотерми реального газу.
7. Внутрішня енергія реального газу. Зміна температури реального газу при його адіабатичному розширенні, ефект Джоуля-Томсона.
8. Вільна поверхнева енергія рідин. Додатковий тиск Лапласа. Капілярні явища.
9. Рідкі розчини, масова та молярна їх концентрації. Закони Рауля та Генрі для рідких розчинів.

10. Суть основних термодинамічних потенціалів системи часток (ентальпія, вільна енергія, зв'язана енергія, термодинамічний потенціал Гіббса).
11. Фазові перетворення 1-го та 2-го роду. Рівняння Клайперона-Клаузіуса. Фазова діаграма. Потрійна точка.
12. Дифузія в газах. Закони Фіка. Коефіцієнт дифузії при стаціонарній дифузії.
13. Теплопровідність, закон Фур'є для теплопровідності. Механізми протікання теплопровідності в різних речовинах.

Електрика та магнетизм

1. Закон електромагнітної індукції Фарадея. Індуктивний струм. ЕРС індукції. Правило Ленца.
2. Магнітне поле в речовині. Механізми намагнічування середовищ. Типи магнетиків (діа-, пара-, феромагнетики). Вектор намагнічування.
3. Квазістаціонарний змінний струм. Активний опір, індуктивність і ємність в колі змінного струму. Метод векторних діаграм. Закон Ома для змінного струму.
4. Рівняння Максвелла, їх фізичний зміст. Значення теорії Максвелла.
5. Електромагнітні хвилі. Вектор потоку енергії електромагнітних хвиль (вектор Умова-Пойнтінга).
6. Електричне поле. Напруженість поля. Теорема Остроградського-Гаусса. Різниця потенціалів. Зв'язок між напруженістю і різницею потенціалів.
7. Діелектрики в електростатичному полі. Явище поляризації. Типи поляризації. Неполярні, полярні діелектрики, сегнетоелектрики. Вектор поляризації.
8. Електрорушійна сила. Сторонні сили. Закон Ома для ділянки кола, що містить ерс. Правила Кірхгофа. Робота і потужність струму.
9. Класична електронна теорія провідності і її труднощі. Поняття про квантову теорію електропровідності.
10. Внутрішня і зовнішня контактна різниця потенціалів. Явище термоерс. Ефект Пельтьє.

Оптика

1. Взаємодія квантів з речовиною (фотоефект, ефект Комптона).
2. Інтерференція. Способи одержання когерентних джерел в оптиці. Методи поділу амплітуди і фронту хвиль.
3. Дифракція на багатовимірних структурах. Дифракція X - променів. Методи X - променевого аналізу.
4. Явище повного відбивання світла.
5. Закони теплового випромінювання.
6. Поляризація світла. Подвійне променезаломлення.
7. Дифракція світла. Принцип Гюйгенса-Френеля. Дифракційна ґратка.
8. Гармонійний осцилятор. Спектри випромінювання. Лоренцова форма і ширина ліній випромінювання.
9. Природне обертання площини поляризації. Ефект Фарадея.
10. Когерентне розсіювання світла: Тиндалля, Релея, Мі.
11. Поглинання світла. Закон Бугера. Коефіцієнти поглинання та екстинкції.
12. Індуковане випромінювання. Лазери. Області використання.

13. Властивості лазерного випромінювання: монохроматичність, напрямленість, потужність, лазерні спекли.
14. Фізичні принципи голографії.
15. Нелінійна поляризованість середовища. Явище самофокусування світла.

Фізика атома і атомних явищ

1. Вплив магнітного поля на атоми. Нормальний ефект Зеемана.
2. Досліди Штерна-Герлаха. Спін електрона.
3. Статистика мікрочастинок. Розподіли Фермі-Дірака, Бозе-Ейнштейна, Максвелла-Больцмана.
4. Особливості спектрів лужних металів.
5. Спектри гелію. Ортогелій і парагелій. Принцип Паулі.
6. Магнітні властивості атомів: орбітальний і спіновий магнітний момент. Магнетон Бора.
7. Сумарний магнітний момент електронної оболонки атома. Фактор Ланде.
8. Експериментальні обґрунтування сучасної теорії атомів: досліди Резерфорда по розсіюванню α -частинок.
9. Борівська теорія атома водню.
10. Проходження мікрочастинок крізь потенціальний бар'єр. Тунельний ефект.
11. Векторна модель атома. $L - S$ і $J - J$ зв'язки.
12. Природа і властивості X-випромінювання.
13. Природа і типи молекулярних спектрів.
14. Надплинність гелію.
15. Поняття про явище надпровідності.

Фізика ядра та елементарних частинок

1. $N-Z$ діаграма атомних ядер. Маса та енергія зв'язку ядра
2. Спін та магнітний момент ядра. Методи визначення спінів і магнітних моментів ядер. Ядерний магнітний резонанс.
3. Краплинна модель атомного ядра. Напівемпірична формула для енергії зв'язку ядра. Оболонкова модель атомного ядра.
4. Типи радіоактивності. Основний закон радіоактивного розпаду. Стан вікової рівноваги. Радіоактивні ряди.
5. Енергетичний спектр α -розпаду. Елементарна теорія α -розпаду
6. Типи β -розпадів. Енергетичний спектр β -розпаду. Гіпотеза нейтрино.
7. Правила відбору та імовірність γ -переходів. Ядерна ізомерія. Внутрішня конверсія електронів. Ефект Мессбауера.
8. Взаємодія ядерного випромінювання з речовиною. Іонізаційне та радіаційне гальмування електронів. Проходження γ -випромінювання через речовину.
9. Канали ядерних реакцій. Ефективний переріз ядерних реакцій. Кінематика ядерних реакцій та поріг реакції. Механізми ядерних реакцій.
10. Реакція поділу важких ядер. Ланцюгова реакція. Ядерна енергетика.
11. Реакції синтезу легких атомних ядер. Проблеми практичного використання енергії термоядерного синтезу.

12. Класифікація та основні характеристики елементарних частинок. Квантові числа елементарних частинок. Лептони та адрони. Баріонний заряд.

Теоретична фізика

1. Рівняння руху Лагранжа I і II роду.
2. Канонічні рівняння руху Гамільтона. Функція Гамільтона.
3. Теорема Ліувілля про збереження фазового об'єму ансамблю механічних систем.
4. Дужки Пуассона. Канонічні дужки Пуассона.
5. Рівняння Гамільтона-Якобі. Теорема Якобі.
6. Закони збереження енергії в електродинаміці.
7. Основи спеціальної теорії відносності.
8. Ефект Доплера.
9. Рівняння Максвелла. Потенціали електромагнітного поля.
10. Запізнюючі та випереджаючі потенціали.
11. Природна ширина спектральної лінії.
12. Хвилі де Бройля. Принцип суперпозиції.
13. Опис стану за допомогою хвильової функції. Рівняння Шредінгера.
14. Власні значення та власні функції ермітових операторів. Ортонормованість і повнота власних функцій.
15. Оператори координати, імпульсу, енергії.
16. Середні значення фізичних величин.
17. Співвідношення невизначеностей для фізичних величин. Умова сумісної вимірюваності динамічних змінних.
18. Зміна станів з часом. Повне рівняння Шредінгера.
19. Проходження квазічастинки крізь потенціальний бар'єр.
20. Гармонічний осцилятор.
21. Розв'язок рівняння Дірака для вільної частинки. Від'ємні енергії. Позитрон.
22. Поняття ентропії. Квантування фазового простору. Фізичний зміст ентропії.
23. Друге начало термодинаміки для нестатичних процесів. Нерівність Клаузіуса.
24. Квантовий ідеальний газ. Розподіли Фермі-Дірака та Бозе-Ейнштейна.
25. Квантова теорія теплоємності твердих тіл за Ейнштейном.
26. Квантова теорія теплоємності кристалів за Дебаєм.

Педагогіка

1. Педагогіка як наука, її основні категорії та зв'язки з іншими науками
2. Роль спадковості, середовища та виховання у формуванні та розвитку особистості школяра. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості.
3. Важливість трудового виховання та професійної орієнтації учнів у навчально-виховній та позакласній роботі школи.
4. Організаційні форми виховної роботи в школі. Роль і значення дитячих і молодіжних організацій у вихованні підростаючого покоління.
5. Суть процесу навчання, його завдання та структурні елементи. Внутрішній процес засвоєння знань учнями.
6. Зміст освіти в загальноосвітній школі й нормативні документи, що його визначають. Вдосконалення змісту освіти відповідно до вимог розбудови національної школи.

7. Основні функції навчання, їх взаємозв'язок, реалізація функцій навчання при вивченні різних тем фізики.
8. Основні принципи навчання та їх значення у професійній діяльності вчителя.
9. Урок - основна форма організації навчання основні вимоги до уроку
10. Види, функції та методи контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів. Вимоги до перевірки і контролю.
11. Освітня, виховна та розвивальна функції оцінки знань учнів. Критерії оцінювання.
12. Основні методи та засоби навчання, що найчастіше використовуються при викладанні фізики, їх дидактичні можливості.
13. Система освіти в Україні та принципи її побудови визначені Законом України «Про освіту» від 5.09.2017р.
14. Наукові дослідження як шлях до розв'язання проблем педагогіки, їх етапи. Методи науково-педагогічних досліджень, їх переваги і недоліки.
15. Педагогічні ідеї Я.-А. Коменського, переваги і недоліки класно-урочної системи.
16. Структура та особливості педагогічної діяльності учителя. Роль кваліфікаційної характеристики та професіограми вчителя у підготовці педагогічних кадрів.
17. Поняття «педагогічна майстерність», її структура та основні шляхи формування.
18. Інклюзивне навчання, що реалізує право на освіту людей з особливими освітніми потребами.

Методика викладання фізики у школі

1. Структура фізики як навчального предмету, складові мети, зміст та методи навчання.
2. Методика викладання фізики як педагогічна наука, її зв'язок з іншими науками.
3. Загальні підходи до класифікації методів навчання та загальна характеристика основних методів навчання фізики в школі.
4. Особливості використання основних логічних методів і прийомів у процесі вивчення фізики (індукція, дедукція, абстрагування, аналогії, моделі і ін.).
5. Основні види словесних методів навчання, значення і роль використання записів і малюнків на дошці.
6. Теоретичні основи та основні етапи реалізації методу проблемного навчання фізики в школі.
7. Загальна характеристика основних засобів навчання фізики в школі.
8. Навчальний фізичний експеримент і його зв'язок з науковим, структура узагальненого експериментального уміння учня.
9. Види навчального фізичного експерименту (репродуктивний, частково-пошуковий та дослідницький), особливості його планування і організації в шкільному курсі фізики.

10. Місце фронтальних лабораторних робіт і фізичного практикуму в системі шкільного фізичного експерименту, їх класифікація за змістом експериментальної діяльності.
11. Значення демонстраційного експерименту для навчання фізики в школі.
12. Основи методики і техніки підготовки та проведення демонстрацій на уроках фізики.
13. Значення і місце фізичних задач у навчальному процесі вивчення фізики у школі.
14. Основні підходи до класифікації задач з фізики, основні методи, способи і прийоми їх розв'язування.
15. Основні форми організації навчальних занять з фізики в школі. Типи і структура уроків з фізики.
16. Значення та місце екскурсій в курсі фізики у школі, особливості підготовки та проведення екскурсій.
17. Значення, зміст і форми позаурочної роботи учнів з фізики.
18. Особливості організації повторення та узагальнення навчального матеріалу в шкільному курсі фізики.
19. Психолого-педагогічні засади процесу формування понять, а також особливості формування фізичних понять, використання планів узагальнюючого характеру.
20. Можливості використання сучасних інформаційних технологій при вивченні фізики в школі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кучерук І.М., Горбачук І.Т. Загальний курс фізики: У 3 т. / За ред. І.М.Кучерука. - 2-ге вид., випр. - К.: Техніка, 2006.
2. Венгреневич Р.Д., Стасик М.О. Фізика: підручник для студ. вищ. навч. закл. – Чернівці: Друк Арт, 2017. – 736 с.
3. Яворський Б.М., Детлаф А.А., Лебедев А.К. Довідник з фізики. Для інженерів та студентів вищих навчальних закладів./ Пер. з 8-го, перер. і випр, рос. вид. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2007.– 1040 с.
4. Чолпан П.П. Фізика.– К.: Вища школа, 2003.–567 с.
5. Венгреневич Р.Д., Стасик М.О., Давидович В.О., Лопатнюк І.О «Курс фізики» (у трьох частинах), Чернівці: ЧНУ, 2007, 2008, 2015 рр.
6. Кармазин В.В., Семенець В.В. Курс загальної фізики. – Київ: Кондор, 2009. – 785с.
7. Матвеев О.М. Механіка і теорія відносності. - К.: Вища школа, 1993, 288 с.
8. Курек І. Механіка [Конспект лекцій] / І. Курек – Чернівці: Книги ХХІ, 2022. – 224 с.
9. Молекулярна фізика: підручник / П. М. Якібчук, М. М. Клим ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т. ім. Івана Франка. - Вид. 2-ге, допов. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. - 583 с.
10. Молекулярна фізика: підручник / Л. А. Булавін, Д. А. Гаврюшенко, В. М. Сисоєв. - Київ : Знання, 2006. - 567 с.
11. Електрика та магнетизм : підручник / Л. Д. Дідух. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. — 464 с.
12. Махній В.П. Оптика: навчальний посібник / В. П. Махній, М. Березовський, О. Кінзерська – Чернівці: ДрукАрт, 2018. – 80 с.
13. Ваксман Ю.Ф. Оптика: Навч. посіб. для студ. фіз. спец. ун-тів/ Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова / Ю.Ф. Ваксман – О.: Астропринт, 2001. – 317 с.
14. Махній В.П., Герман І.І. Лекції з атомної фізики. – Чернівці: Чернівецький нац.. ун-т, 2016. – 166 с.
15. Лапта С. І. Оптика. Атомна та ядерна фізика з навчальної дисципліни "Фізика": навчальний посібник / С.І. Лапта. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. – 168 с.
16. О.П. Кобушкін. Атомна фізика. – Київ: Національний технічний університет України (КПІ ім. Ігоря Сікорського), 2018 – 269.
17. Глейзер Н.В. Атомна фізика. Елементи зонної теорії твердих тіл: Конспект лекцій. – Харків: УкрДАЗТ, 2011. – 52 с.
18. Білий М.У., Охрименко Б.А. Атомна фізика. – К.: Знання, 2009. – 559 с.
19. Ахієзер А.І. Атомна фізика. Київ: Наукова думка, 1988, 264 с.
20. Глауберман А.Ю. Фізика атома та квантова механіка. – Київ. 1972.
21. Булавін Л.А., Тартаковський В.К. Ядерна фізика. Підручник, 2-е видання, перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2005. – 439 с.
22. Каденко І. М., Плюйко В.А. Фізика атомного ядра та частинок : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. – 2019. – 467 с.
23. Ніцук Ю.А. Ядерна фізика: Навч. посібник. – Одеса.: Видавництво ОДУ, 2008. – 168 с.

24. Бондаренко А. А., Дубінін О. О., Переяславцев О. М. Теоретична механіка. Ч. 1. Статика. Кінематика. – Київ: “Знання”, 2004. – 599 с.
25. Бондаренко А. А., Дубінін О. О., Переяславцев О. М. Теоретична механіка. Ч. 2. Динаміка. – Київ: “Знання”, 2004. – 590 с.
26. Вакарчук І.О. Квантова механіка. – Львів: Вид-во Львівського університету, 2012. – 872 с.
27. Давидов О.С. Квантова механіка: підручник. К.: Академперіодика, 2012.
28. Юхновський І.Р. Квантова механіка. Київ: «Либідь», 1995.
29. Федорченко А.М. Теоретична фізика. Т. 2. Квантова механіка, термодинаміка і статистична фізика. – К.: “Вища школа”. – 1993. – 415 с.
30. Корольок С.Л., Мельничук С.В., Валь О.Д. Основи статистичної фізики та термодинаміки. Чернівці: “Книги-XXI”, 2004. – 347 с.
31. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. – Дрогобич: Коло, 2004. – 526 с.
32. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академвидав, 2009. – 615 с.
33. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів/ І. В.Зайченко. - Чернігів, 2009.-528с.
34. Закон України "Про загальну середню освіту" від 16 січня 2020 р.
35. Закон України "Про освіту" від 5.09.2017
36. Педагогіка; базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів: навчальний посібник. – К. :Фоліо, 2015. - 576 с.
37. Савченко В.Ф. Методика навчання фізики в середній школі. (Загальні питання). - Чернігів: РВВ ЧДПУ. 2003. - 100 с.
38. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. - К.: А.С.К., 2005. - 192 с.
39. Розв'язування задач з фізики. Практикум. За заг. ред. Є.В.Коршака. - К.: Вища школа, 1986. - 132 с.
40. Габович О.М. Як у загальноосвітній школі викладати сучасну фізику/ О.М. Габович, Н.О. Габович– Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада +», 2008. – 112с.
41. Методика викладання фізики та астрономії (сайт Задніпрянець І. І.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.fiz-metodika.kiev.ua/index.php/astronomy/111-astro-metodika.html>

**Критерії оцінювання знань
на фаховому іспиті для вступників
на здобуття освітнього рівня " *магістр* "**

спеціальність А4.08 Середня освіта (фізика та астрономія)

освітньо-професійна програма

«Середня освіта: фізика, астрономія, інформатика»

ТЕСТ СКЛАДАЄТЬСЯ З 20 ЗАВДАНЬ. ЗА КОЖНУ ПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ НАРАХОВУЄТЬСЯ 6 БАЛІВ. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ЗА ТЕСТ ДОРІВНЮЄ СУМІ НАБРАНИХ БАЛІВ, ЗБІЛЬШЕНИЙ НА 80 БАЛІВ. ОТРИМАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЗНАХОДИТЬСЯ В МЕЖАХ ВІД 80 ДО 200 БАЛІВ. ДЛЯ ДОПУСКУ ДО УЧАСТІ В КОНКУРСІ НА ФАХОВОМУ ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ ПОТРІБНО ОТРИМАТИ НЕ МЕНШЕ 100 БАЛІВ